

csolyában, mint az ügyetlenebb, homályos, saját árnyékával egylényegű férfi, aki amatőrismusában feltehetően még meg vette vonatjegyét, tán ezért a nagy sietség, ki tudja, mennyi ideje van az indulásig, és az, hogy Railowsky cirkuszára valaha jegyet vált-e, ugyancsak kétséges. A jelenet egy kaleidoszkóp autisztikus keresőjében áll össze véletlenszerűen értelmes képpé az átszűrűt napfényben. A férfi mozdulata értelmetlen, kiszámíthatóan a mindent ellepő víz közepébe csobban így is, úgy is, ennek ellenére működik benne a reflex: ugrás. A végeredményt tekintve nyugodtan belegázolhatna a vízbe. Amúgy a vízre fektetett létra felülmúlhatatlan: létra a vízben, vízben az ég, égben a lajtorja. Bresson szereplői jelek (kb. mint a létra), a hús-vér férfinak és a plakátugrónak sincs arca, tekintete; tónuskülönbségeik alig, a jelentésen kívül a világon semmijük; nélkülöznek minden vizuális részletet, mely konkrétta tehetne profit és műkedvelőt, akiket az ugrás vesz igénybe merő platonizmusával, és nemsokára dobja médiumait, hogy újabb esendő (ugrandó) testeken valósítsa meg magát; ez a tócsaugró kis demiurgosz eleve esélytelen átjutni a víz végtelennek tetsző szakadékán (nem megmondta Bresson, hogy amatőr?), lehetetlen elérnie az árnyékvilágbeli gyorsvonalat. Éppen lekési a huszonegyedik századot. Újbóli visszalapozások mutatták meg, hogy a víz tükröződött világa élesebb, körülrajzoltabb, mint a vízi árnyak eredetije. Van ott például egy talicska vagy kordé, nem tudom, hogyan nevezem, alig kivehetően a kerítés mellett: homály, maszat, beleolvadás; az amúgy szinte észrevehetetlen tárgy képe a vízben mégis éles, rajzos, a kis kocsivalósága a tükröződésben születik meg, és ez majd minden tárgyra, alakra érvényes a képen, csak keresni lehet a jelenség magyarázatát, megtalálni nem – sokadik visszalapozásra mégis kiderül a mitől van és a hogyan lehet. Szemszögek és fényforrások; egy bujkáló, másik fotós képével a képben. Saját tükörképeink gyenge, erőtlen másai vagyunk víz és ég térsztájába töltve. A Szent Lázár pályaudvar pocsolójája fényérzékeny felület, melyre kiír, kiment minket a napfény egy pillanatra. Többek közt emiatt ellenzem ezt a képet. Nem szeretem. Na jó, utálok. A létezőmet, ha szabad kérnem, ne vonja kétségbe senki. *Drága Bresson, tényleg ez a legjobb képed (majdhogynem) – imádlak.*

Michael West

ÉS RÉNYI FERENC HALLGATOTT*

Dési András György fordítása

Ha nem tér le az ösvényről, nem látja meg a férfit. De vonaton elutazott Howthig, ott felsétált a csúcsra, egészen a parkolóig, és nekivágott a hangásnak, letért a kitaposott ösvényről, hogy a sziklacsúcsot megkerülő nyomra jusson. Az egyik kanyarban, magasan a tenger fölött, a nyomról is letért, és végül a Dublini-öbölre néző hegyfokon találta magát. Semmi különös nem volt azon a helyen, de arra sem készítette semmi különös, hogy otthagya a munkáját. Mindig szeretett volna lelépni, a maga szerény módján ez

* A verscím Gergely Ágnes fordítása.

a vágy emlékeztette arra, hogy milyen végtelen a kutatás, és neki mennyire nincs semmi mondanivalója az ír–magyar kapcsolatok történetéről, minden szenvedésének okáról. Egyedül az volt furcsa, hogy amikor Stephen kísétált a könyvtár kapuján egy újabb csésze kávé vagy esetleg valami más ital nyomában, tényleg engedett a sürgetésnek, amely ideirányította. És most négy vagy öt yarddal előtte egy férfi feküdt a rekettyésben.

Mozdulatlanul hevert a hasán, a fejét elfordította a tengertől, bal arca a jobb csuklóján nyugodott. Úgy nézett ki, mintha csak elaludt volna a napon. A másik keze a teste alá szorult, ujjhegyei az ég felé fordítva kukucskáltak ki alóla. Kissé kéknek látszottak, egy jegygyűrű is elővillant.

Emiatt gondolta Stephen, hogy a férfi így hétfő délben talán mégsem részeg, és odakiáltott neki. A hangja hamisan, tolakodóan csengett, ahogy a ritka könyvek részlegen is szokott. Körülnézett, hogy meghallhatta-e valaki. De maguk voltak.

Odaügyetlenkedett a csupasz grániton, félt, hogy kopott cipőtalpa megcsúszik. A férfi levegő után kapkodott. Stephen óvatosan megrázta a vállát. Az alsó karja csupa vér volt, és ez furcsamód megnyugtatta Stephent. Alattuk egypár hang- és rekettyecsomó és még vagy húsz-harminc yard meredek lejtő következett, azután a málló föld hirtelen függőlegesbe fordult, eltűnt a szem elől, és sok száz lábbal lejjebb durva sziklák formájában bukkant elő újra. Stephen a férfi mellé guggolt, és csak akkor értette meg, hogy egy kis tüskés bokor nemcsak megállította a zuhanását, hanem még most is tartja. Ha kevéssel arrébb fordul – csak annyival, amennyit egy keskeny ágyban fészkelődik az ember –, akkor valószínűleg tovább bucskázik, és lezuhan a szikláról.

Ami távolról nyugodt heverészsnek tűnt, most ingatag egyensúlynak látszott; a férfi nagy veszélyben volt. Stephen visszamászott az ösvényre, és valami egyértelmű jelzést keresett, ami újra idevezetheti. Semmit sem látott – egy törött ágat vagy kisebb kavicsot azonnal elsodort volna a csúcs felől vagy a szürke tengerről fújó vad szél. Csak egy piszkos barackmagot talált, abból három kavics segítségével kis kupacot rakott az ösvény szélére. Még egyszer lenézett a peremről, hogy lássa, ott van-e a férfi, azután megfordult, és futni kezdett a parkoló felé.

Egy aranyos, három év körüli kislány és testes anyukája próbálták a kutyájukat egy autó hátsó ülésére csábítani. Stephen egészen összezavarodott attól, ahogy bámulják, és ez még a saját lihegésénél is jobban lelassította. Borzasztó, izgalmas híreket hozott, de talpa alatt az aszfalttal, távol a tengertől és a mélybe zuhant embertől, mindez már nem tűnt olyan sürgősnek.

A sárga ház felé rohant, amely – bármely különös volt is a hely – a parkoló mellett terpszkedett. Az ajtó előtt egy a falhoz passzoló színű kötött pulóvert viselő férfi pakolt golfütőket a kocsijába. Beengedte Stephent, aki felhívta a rendőrséget. Addigra már biztos volt benne, hogy eltúlozza az egészet, még akkor is, ha ésszerűen viselkedik. A rendőr azt mondta, néhány percen belül odaérnek, és arra kérte, hogy a parkolóban várja őket. A pulóveres megkérdezte, minden rendben van-e. Stephen rávágta, hogy most már igen. Hittek neki. Baj történt, ő értesítette a hatóságot, és a világ a megfelelő választ adta.

A nő és a kislány kocsijuk felhúzott teteje alól figyelték őt. A kutya izgatottan ugatott a hátsó ülésen. Stephen a lehető legnyugodtabb modorában magyarázta el nekik, mi a helyzet, és arra kérte őket, maradjanak ott, várják meg a rendőrséget. Eszébe jutott, hogy egyszer azt olvasta, a bajba jutott hegymászót nem szabad magára hagyni, így aztán megmutatta, merre indul, és nagyjából leírta a helyszínt. A barackmagot nem említette, és beügetett a bozótosba.

Szinte lehetetlen megállapítani az első ír–magyar kapcsolatfelvétel időpontját. Az esemény talán Szt. Colmanhez köthető, aki a XI. században a Szentföld felé utazva akart áthaladni Magyarországon. Mielőtt azonban elérte volna a határt, osztrák parasztok felkötötték.

Stephen körülnézett, és egy másodpercre elfogta a pánik, félt, hogy eltévedt, vagy a férfi továbbgurult, és nyom nélkül a tengerbe zuhant. De kicsit feljebb megtalálta a barackmagot, és újra lemászott a szikla kiszögellésére: onnan már látta a férfi kék nadrágját. Elégedetten nézett vissza a megtett útra. Aki nem keresi, biztosan nem veszi észre a bokrok között fekvőt. Csoda, hogy megtette azt a néhány lépésnyi kitérőt.

Stephen négykézlábra ereszkedett, barátságos kiáltással és óvatos hátha veregetéssel üdvözölte a másikat. Az, mintha csak emlékezett volna az ismerős hangra, kinyitotta a szemét. A tekintete homályos maradt, két szemgolyója külön-külön mozgott. Csupán nyögni tudott, összefüggéstelenül nyöszörgött néhány szót. Stephen ezt úgy értelmezte, hogy a férfi fázik. Már órák óta vagy akár napok óta ott feketett, mindössze nadrágot, inget és szürke mintás pulóvert viselt.

Stephen kibújta a saját pulóveréből, és betakarta vele a sebesültet. Ekkor vette észre, hogy a kabátját a Nemzeti Könyvtárban felejtette.

Máig nem született komoly monográfia, de még tanulmány sem a Közép-Európa felé irányuló ír kivándorlási hullámról. Pedig Írország Cromwell-féle leigázása okán és következményeként számos család hagyta el otthonát, és egyedül Magyarországra vagy negyven érkezett. Negyven család vagy negyven ember? Végül kiderült, hogy negyven ember. Stephen jó pár éve kutatta az európai nacionalizmusok párhuzamos történetét a disszertációjához, melynek befejezése most éppolyan távolinak tűnt, mint addig bármikor. Kathleen azzal vádolta, hogy szándékosan hosszabbítja meg saját kínjait, mert fél attól, ami utána következik. Szerinte, hiába nyafog, igazából imádja a témát, és nem akar megszabadulni tőle. Erre ő mindig elmagyarázta, hogy egyáltalán nem imádja, soha nem is imádta, és már rég szívből megbánta a pillanatot, amikor egy lelkes és beivott vendég előadó egyetlen szavára elvállalta. Azt próbálta elmagyarázni, hogy a tudományos kutatás definíciószerűen végtelen és végezhetségtelen. Ebből a szempontból a házilas barkácsolás örömeire emlékeztet: csak folyamat van, befejezés nincs.

– Ha te barkácsolsz, az tényleg ilyen – felelte erre Kathleen –, még a polcotat sem fúrtad fel, pedig már mikor megígérted. És nincs olyan szó, hogy végezhetségtelen.

Ügyetlenül próbált elhelyezkedni a szúrós bokrok között, és ahogy eszébe jutottak a lány szavai, végigfutott a hátán a hideg. Azért talált ki magának új, szigorúbb rendet, mert előre elképzeltte, mekkora öröm lesz, amikor az orra alá dörgöli, hogy tévedett. Attól kezdve elhanyagolta az egyetemet, és a Kildare Street-i Nemzeti Könyvtárba kezdett járni. Így részben egyértelműbb volt a váltás, részben tartozott a tandíjjal. Az a kis bevétel, ami addig a tanításból származott, elapadt. Nem volt több mentése, nem volt több zavaró körülmény. Ezrével írta, milliószám olvasta a szavakat, úgy tervezte, tiszta lapot kezd, és nem torpan meg. Ha a fene fenét eszik is, egy év alatt befejezi a disszertációját. Aznap reggel egy emigráns magyar tudós tanulmányát olvasta, míg végül rájött, hogy valószínűleg már másodszor: először akkor került a kezébe, amikor a szakirodalommal ismerkedett. Lehet, hogy ki is jegyzetelte, de erre már nem emlékezett biztosan. Ahogy az egész tanulmányra sem emlékezett, csak a sima, rikító színű borítóra. Zöld, fehér és narancssárga fogta közre az oldalakat, ez rémlett neki, nem a szöveg.

Felidézte a vendég előadóval való találkozást, aminek az egészet köszönheti. Helen Rathbone-nak hívták. Megkérdezte tőle, nem rokona-e véletlenül Sherlock Holmesnak, hátha ebből ered a tudományos elhivatottsága, a kutatáshoz és intuícióhoz meg az izgalmas nyomokhoz való vonzódása. A nő kifejezéstelen arccal bámult rá. A bor tehetett róla vagy talán az unalom, mégis Stephen jött zavarba. Magyarázkodni kezdett, a nő nevére hivatkozott, azt mondta, volt egypár angol film, amelyben Basil Rathbone játszotta Holmest. Azután elhallgatott.

– Ezt már biztosan úgyis tudta.

– Biztosan – felelte a nő.

A harmincas évei elején járt, ő volt a történelem tanszék egyetlen vonzó tulajdonsága. Angol volt. A haja fekete, a szemüvegkerete vastag. Jól szabott tweedblézere egy nála húsz évvel öregebben is tökéletesen mutatott volna, rajta viszont izgalmasnak és vonzónak tűnt. A magabiztosságát bizonyította, hogy bármilyen konzervatívan öltözhet, mégis fiatalos marad. Stephen nagyon el tudta képzelni, ahogy a nő kigombolja és egy szék támlájára dobja a blézert, erre most megsértette.

De azért még ott állt mellette. Hogy mentse a helyzetet, a munkájáról kérdezősködött, és azt mondta, minden szavát élvezte. Így jött elő Magyarország. A nő kutatási területe igazából Csehország volt, valami olyasmi, hogy Prága szerepe az egymást követő birodalmakban. Elhomályosult szemmel kezdte magyarázni, mekkora élmény volt részt venni a bársonyos forradalomban, együtt vonulni a gyertyával tüntetőkkel, és milyen varázslatos emlék számára az egész. A kedvenc filmjéről, a *Mephistó*ról mesélt, de azt Stephen nem látta. A nő odavolt a főszereplőért, aki osztrák, nem német, és úgy tűnt, valamiért nagyon fontos neki a különbség. Stephen bölcsen bólogatott.

– Jaj, nem, István Szabó a rendező – mondta a nő, és a film már azelőtt mestermű volt, hogy Oscar-díjat nyert, bár anélkül nem került volna brit mozikba. Tényleg bemutatatták? Mikor be is tilthatták volna?

Stephen válaszképpen motyogott valamit. Írország hirtelen kicsinek és mindenre alkalmatlannak érződött.

Ekkor támadt a nő nagy ötlete. Azt mondta, magyarul István volna a neve, és Szent István Magyarország védőszentje. A jelek jót ígértek, minden részlet a helyére került, ez így volt elrendelve. Szakosodjon a magyar történelemre! Ezt a szót használta: szakosodjon, és ez borzasztóan kifinomultan hangzott, erőt, tekintélyt, magas társadalmi állást sugárzott. Az alkotmányos nacionalizmus XIX. századi kialakulását ajánlotta, az Írországgal való párhuzamokat, Arthur Griffitht meg a hozzá hasonlókat, ezzel még senki sem foglalkozott.

Stephen ivott még egy kis bort, a nő követte a példáját. Istvánnak szólította. Ő erre Sherlocknak hívta a nőt. Aki erre Watsonnak nevezte, de nem doktor Watsonnak, hiszen még nem doktorált le. Nevettek. A bor beszínezte a szájukat, később csókolóztak. A nő nem hagyta, hogy Stephen kihámozza a zöld blézereből, és nem hívta fel a szobájába. Ő sem hívhatta fel a nőt magához, épp akkoriban költözött össze Kathleennel. Viselkedését a változással járó megrázkódtatásnak tulajdonította. Nem szokott ilyesmit csinálni.

Ezután alig beszélt Helen Rathbone-nal, de perverz mód méltóvá próbált válni hozzá, így a magyar nacionalizmusra, valamint ennek az ír nacionalizmus teóriájára és praxisára gyakorolt hatásának kutatására szakosodott; az önmeghatározás kultúrákon átívelő megjelenését vizsgálta drámában, költészetben és általában az irodalomban: Yeatsnél, Pearse-nél, Vörösmartynál és Petőfinél meg a többiekénél. Legnagyobb meglepetésére

kutatási tervét elfogadták, Helen Rathbone pedig a félév végén hazautazott. Így kezdődött és ért véget Stephen Faussett egyetemi pályájának legizgalmasabb fejezete.

Figyelte, ahogy egy hangya végigsétál a férfi hátán, és eltűnik a vállánál. A földön fekvő ember már a hegy részévé vált.

A legrosszabb az volt, hogy időről időre megpróbált felállni. A felegyenesedett járás furcsa, elmosódó emléke néha arra készítette, hogy rúgjon egyet a jobb lábával. Stephen nem nagyon tudott mit kezdeni vele azon kívül, hogy óvatosan visszanyomta pihenő helyzetbe, és rászólt, feküdjön nyugodtan.

Miközben a sebesültet az ideiglenesen takaróvá előléptetett pulóverébe bugyolálta, és a bozótból kiálló tüskéket igyekezett elkerülni, észrevett egy tárcát a férfi zsebében. A Dublini-öböl vizén vitorlások siklottak. Egy helikopter repült el fölöttük, meglátta őket, és visszafordult a város felé. A levegő lehűlt, és harmatcseppek jelentek meg mindenütt. Stephen óvatosan letörölte őket a tárca átlátszó műanyag borítójáról, amely néhány fotót őrzött. Az egyiket egy drámai szemöldökű, feltűnő, örülten göndör, nagyon hosszú hajú nő látszott, a másikon egy kisfiú. A nő képét egy nagyobb fotóról vágták ki: olyasvalakire nevetett rá éppen, aki már nem volt ott. A kisfiús fotó valószínűleg az iskolában vagy egy útlevél számára készült. A srác semleges, szürke háttér előtt ült, legfeljebb hét és tíz között lehetett. Élettelen világosbarna haja és ijedt szája volt.

Talált még a tárcában 600 eurót nagy címletekben, néhány cetlit telefonszámokkal és egy személyi igazolványt, amin rajta volt a férfi képe. Stephen alig hitte el, hogy ilyen szerencsés. A pasast Tar Lőrincnek hívták. Magyar volt, és ő kapta feladatul, hogy megmentse. Már mind a ketten fáztak. Az időérzéke teljesen cserbenhagyta. Fogalma sem volt, mióta kuporog ott, és vigyáz, hogy Lőrinc Tar tovább ne guruljon a semmibe. A nevéen szölongatta, biztatta, hogy közeledik a segítség. Azt is mondta, hogy pár nap múlva már nevetni fognak az egész kalandon, mely a Howth Head oldalában esett meg velük, és ha majd valaki megkérdezi, hogyan ismerkedtek össze, lesz egy fantasztikus sztorijuk. Mesélt Lőrinc Tarnak a kutatásáról, hogy még aznap is a honfitársairól, Kossuthról, Deákról meg a többi hazafiról olvasott, és hogy Thomas Moore dalai szolgálták a magyar himnusz példájául, bár ő maga egyiket sem tudta volna elénekelni, legfeljebb csak néhány sort belőlük. Elnézést kért, amiért nem tud magyarul, és így mondta, „magyar”, de nagyon szívesen megtanulna, ha Lőrinc hajlandó néhány órát adni. Megállás nélkül beszélt. Úgy érezte, le kell foglalnia Lőrincet; elmondott tehát mindent, ami Magyarországgal kapcsolatban az eszébe jutott, és átmelegítette a tudat, hogy végre haszna van a sok kutatómunkának. A XIX. század előtti időkről csupán hozzávetőleges információi voltak, egész évszázadokat intézett el egyetlen mondattal. Mivel egy magyar szót sem ismert, a megfelelő ízt úgy adta meg, hogy a lehető legtökéletesebb kiejtéssel felsorolt minden nevet, ami csak az eszébe jutott, még akkor is, ha viselőjük nem szükségképp vett részt a törökök elleni háborúban, a '48-as forradalomban vagy a kiegyezés körüli tárgyalásokban. És ha mégis – ha mégis, ő kikerült minden névmást, a neveket mindannyiszor a maguk teljességében, magyaros formájukban és hangzásukkal mondta ki. Lois Kossuth helyett mindannyiszor Kossuth Lajost. A névsor fokozatosan saját életre kelt, a fontos történelmi figurák korokat, politikai nézeteket összemosó listája lényegtelenné tette az árulásokat vagy megtorlásokat, és Stepheint magával ragadta a felismerés, hogy az egykor volt megaláztatások meg sérelmek nehezen feledhető katalógusán túl nem is különbözünk egymástól olyan nagyon, igazából meglehetősen egyformák vagyunk: mindannyian magyarok.

Végre megérkezett a mentőosztag – egy csapat tűzoltószerűség, a nyomukban tiszteltető távolban a helyi rendőrség emberei. Stephennek az volt az érzése, hogy kicsit gorombák vele. Mint kiderült, már keresték őket egy ideje.

– A nő a parkolóban nem mondta, merre induljanak? – kérdezte a tűzoltók főnökét, aki néha beleszólt egy adóvevőbe.

– Milyen nő?

– A nő a lányával. A kutyával. Mondtam nekik, hogy várjanak a parkolóban.

– Nem volt ott semmiféle nő.

– Akkor nyilván elmentek. Kifejezetten megkértem őket, hogy maradjanak, és várják meg magukat.

A tűzoltó morgott valami csúnyát, Stephen pedig, hogy ő se maradjon ki a szakemberek elégedetlenségéből, a fejét csóválta.

Kicsit arrébb két rendőr állt. Ingujiban, csúcsos sapkában beszélgettek egymással, és nevettek valamin.

– Ugye maga jelentette az esetet? – kérdezte az őrmester. Negyven körül lehetett, az arca és keze kékespiros. A társa fiatalabbnak látszott Stephennél, és ahhoz képest, hogy a Gardaí tagja volt, elég kicsire nőtt.

– Igen, én – felelte Stephen olyan könnyedén, ahogy csak tellett tőle.

– Nem maradt a parkolóban. Helikoptert kellett kiküldenünk, hogy megkeressük. Tudja, mennyibe kerül az ilyesmi?

– Gondoltam, nem szabad magára hagynom.

– Csak nem? – mondta erre az őrmester. A fiatalabb a bakancsa vasalását bámulta.

A tűzoltók gyakorlott mozdulatokkal hordágyra szíjazták Lőrinc Tart.

– Itt volt, amikor a baleset történt? – kérdezte a rendőr.

– Nem, már így találtam.

– Hogyan találta meg? Mi egyiküket sem láttuk, pedig szakemberek fésülték át a környéket.

– Sétáltam. Letértem az ösvényről, és észrevettem, hogy itt fekszik.

– Szóval, nem tudja, ki ez.

– Hát... – Stephen elhallgatott. Szeretett volna továbbra is jó szamaritánusnak látszani, aki minden érdek nélkül teszi, amit kell. Nem akarta tönkretenni a kialakult benyomást azzal, hogy bevallja, átkutatta a férfi tárcáját.

– Azt hiszem, nem idevalósi – kötött végül kompromisszumot.

– Hogy érti?

– Szerintem külföldi. Közép-európai vagy valami ilyesmi.

– Megmondaná a nevét?

Stephen megmondta, hogy hívják, de a címe már nem volt ilyen egyszerű eset: éppen két lakás között élt. Amikor Kathleen elköltözött, fel kellett adnia a lakást, amit pedig utána talált, az túl kicsinek és drágának bizonyult. Azután lakótárrsal próbálkozott, de az sem működött. Egypár hete egy barátja padlóján aludt, csak amíg fel nem szabadul egy szoba egy fickónál, akivel együtt járt egyetemre. Az őrmester felfújta az arcát. Arrébb sétált, hogy beszéljen a tűzoltókkal, és az adatok felvételét a fiatalabbra hagyta. Stephen végül Kathleen szüleinek a címe mellett döntött, a nő most ott lakott a fiukkal. Valószínűleg nem lesz könnyű ott elérni őt, de az adott körülmények között semmi jobb nem jutott eszébe.

Amikor Kathleen teherbe esett, Stephen első reakciója az volt, hogy nem mondott semmit. Amikor megérezte, hogy nem ez a megfelelő válasz, megkérte a lány kezét. Egyik

stratégia sem aratott igazi sikert, és később sok időt töltöttek az ő kétszínűségének megvitatásával. Stephen ezt nem tartotta sportszerűnek, hiszen őszinte volt akkor is, amikor nem tudta, mit mondjon, és akkor is, amikor megpróbált, bármi lesz is belőle, helyesen cselekedni. Kathleen nem sokkal később elköltözött.

A szülőszobába sem engedte be magához. Az apjával kellett szembenéznie: Martin rettentően indulatos férfi volt, aki perverz örömmel vetette bele magát a helyzetbe, amitől állítólag irtózott. Stephen képtelen volt a kedvére tenni, és akármit mondott, az kérlelhetetlen ellenállásba ütközött. Nem a házasság a lényeg... nekem fontos. Egy gyereknek két szülője van... ti már nem vagytok együtt. Felnőtt emberek vagyunk... ennek a családnak én vagyok a feje. És így tovább. Vadul veszekedtek a kórházi folyosón, miközben nagy hasú, frottírköpenybe és bolyhos papucsba bújt kismamák sasszéztak el mellettük.

– Nem mész be! – kiabálta Kathleen apja, és feljebb rántotta a nadrágját.

– Nem is akarok bemenni! – kiabált vissza Stephen.

– Nem mész be! – kontrázott a másik. A főnővér megkérte őket, hogy hallgassanak el, vagy folytassák a beszélgetést odakinn.

A fiuk, Sean Patrick, idén lesz három, és ő biztosan nem felejtí el a születésnapját. Minden második héten találkoznak, kivéve, ha ő dolgozik vagy Kathleen felutazik a nővére családjához a rushi kis házba.

A tűzoltók végeztek a szíjakkal, oxigént adtak a sebesülteknek, és felcipelték a tetőre, ahol egy mentőautó várta, hogy a Beaumont kórházba roboghasson vele. A férfi nem tért magához, de már nem nyögdecsejt, és nem próbált lassítva, visszafelé lépkedni. Besötétedett, eleredt az eső. Stephen rájött, hogy elveszítette a pulóverét; a tűzoltók azt is elpakolták. Fázott, és fáradt volt.

A rendőrök levitték a hegy lábához, és nem messze a vasútállomástól magára hagyták. Amikor kifizette a vonatjegyét, észrevette, hogy a barátja tárcája nála maradt.

1899 és 1904 között Griffith számos magyar könyvet és újságot olvasott, jobbára a Nemzeti Könyvtárban, esetleg a saját köteteit, melyeket vagy vásárolt, vagy a londoni magyar követségtől kapott. Stephen problémái részben abból eredtek, hogy nem követte Griffith példáját. A témajavaslatát olyan könnyen hagyták jóvá, hogy nem is volt ideje rendes haditerv kidolgozásához.

Mr. O'Connell, a témavezetője, a tanszék egyik kevésbé élettelis oktatója, bevallotta, hogy szinte semmit nem tud Magyarországról, és Stephennek az volt az érzése, tudatlansága egyéb témákra is kiterjed. Mr. O'Connell összeérintette hosszú ujjait, végignyalta az alsó ajkát, bólintott vöröses hajjal koszorúzott, kopaszodó fejével, és csak a pénzszerzéssel kapcsolatban volt egy ötlete. Stephen bölcsen visszabólintott. Pályázati anyagát a Kutatói Tanácsnál is hasonló érdektelenség közepette fogadták el.

Eleinte nem aggódott. Nem volt más dolga, mint hogy a történelem száradt virágait egy új vázában rendezze el. Ám teltek a hónapok, és ő emélyítő, egyre éledő rémülettel vette tudomásul, hogy nincs mit ellopnia vagy újrarendeznie. Az ember egyetlen hétvége alatt magába szippanthatta az ír–magyar kapcsolatokról szóló tudományos irodalmat, és a vasárnapot már a kocsmában tölthette. Úgy látszott, senki sem tudott róla, vagy senkit sem érdekelt a téma, aminek ő elvileg élete legszebb éveit fogja szentelni. Tájékozatlanságát képtelen volt elrejtetni, és mások ismereteit sem tudta kölcsönvenni, így aztán frissen kialakított stratégiáját követve messziről elkerülte vállalt feladatát, hogy a könyvtári olvasóteremben zavartalanul olvashasson szórakoztató tanulmá-

nyokat és rengeteg krimtit. Két éven át alkalmazta ezt a módszert, és közben apránként felőrölte az ellenállást, amit a munka vészjósló lehetőségével kapcsolatban érzett. Rövid, óvatos kalandozásokba kezdett, be-bemerészkedett választott területére, míg ott fokozatosan megszokták a jelenlétét, és több alkalommal közvetlen kapcsolatfelvételre is sor került mondjuk az ír földreformról szóló röpirat vagy a XIX. századi közép-európai nacionalizmusok témakörében készült tanulmány segítségével.

Csak ellenőrzés nélkül folyó tanulmányai harmadik évében jutott odáig, hogy közvetlenül összehasonlítsa az ír és magyar viszonyokat, és visszajusson Griffith alapvető művéhez: *Magyarország feltámadása – párhuzam Írország számára** – ez volt minden szenvedésének forrása. A könyv rejtélyes módon nem is akadt a kezébe kutatói élete első, lelkes napjai óta, és mivel akkoriban fogalma sem volt azokról, amikre Griffith folyton hivatkozott, hasonlítani sem tudta semmihez. De most két cáfolhatatlan ténnyel kellett szembenéznie: egyrészt az Írország és Magyarország közti történelmi párhuzam totális tévedés, másrészt Kathleen már nem szereti őt. Azután az ösztöndíja is elfogyott. Ez volt a helyzet két évvel ezelőtt.

Stephen újra a Nemzeti Könyvtárban ült, de most Lőrinc Tar tárcájával a kezében. Sok magától értetődő kérdés merült fel benne. Mi van, ha a férfinak nincs semmi mása, amivel azonosíthatja magát? Mi van, ha még mindig öntudatlan? Vagy magához tért, csak semmire nem emlékszik? Mi van, ha a feleségének és a gyerekének kellene ez a pénz?

Végignézett az olvasóterem üres széksorain, az asztalokon, a zöld lámpaernyőkön, melyekből sárga fény csordogált. Egy heves, fiatal nő, mellét a felhalmozott könyveken nyugtatva, dühödten jegyzetelt ceruzájával. A pult mögött szürke könyvtáros őrködött, a hüvelyk- és mutatóujjával simogatta a bajuszát. Egy pap veszélyes szögben hajolt egy egyházközségi térkép fölél.

Csak egy nappal korábban azzal az elhatározással lépett be ide, hogy mindent előlről kezd, és rögtön rátört az ismerős borzongás. Howthba szökött; azután megmentette egy magyar életét. Vajon ezek az események tényleg összefüggenek, és részei egy nagyobb tervnek, amelyről eddig nem is tudott?

Hibásan töltötte ki a kéréslapot, így a hozzákutyagoló szürke könyvtáros nem egy újabb kiadást, hanem az eredeti 1904-es *Magyarország feltámadása – párhuzam Írország számára* kötetet adta át neki, írta Arthur Griffith, ajánlással ellátva Oliver St. John Gogarty számára. Stephen sóhajtva vette át a könyvet. Így még reménytelenebbnek érezte az ügyét: a kötet vékony volt, a papírja törékeny, félt, hogy szétesik az egész, és mind a 82 oldal a padlóra hullik. A könyvtáros egy darabig még ott billegett fölötté, és elégedetlenül nyalogatta a bajuszát.

Stephennek kedve lett volna utána kiabálni: ez csak egy könyv! Csak szavak! Annyira hamis, szónokias és elvont az egész. Most sokkal inkább számított a tárca, a személyi igazolvány, a hosszú, göndör hajú nő meg a szomorú kisfiú fotója. Ezeket nem vették katalógusba, nem raktározták a valóságtól biztonságosan elzárva barna papírládákban vagy poros polcokon. Az élet nyers részei voltak, bizonyítékok, hogy vannak valahol emberek, akik igazán léteznek, szeretnek és fontosak egymásnak.

* A könyvcím Szűcs Zoltán fordítása (Valera Kiadó, Budapest, 2001).

A 42A busszal kiment a Beaumont kórházba. Addig csak annyit tudott róla, hogy valahol kinn, a repülőtér közelében van, és többnyire nem jelent semmi jót, ha odaviszik az embert. Elhaladt a bejáratot őrző dohányosok sorfala előtt, egyenesen továbbsétált az épület belseje felé, maga mögött hagyott egy büfét meg néhány boltocskát. Egy nővér felvilágosította, hogy rossz helyen jár, ő pedig engedelmesen visszagyalogolt. A bejárat közelében, egy nagy, fényes műanyag növény mögé rejtve találta meg az információs pultot.

- Meg tudná mondani, hol fekszik a barátom? Hétfőn hozták be. Hétfő délután.
- Hogy hívják?
- Nincs neve. Részben épp emiatt jöttem.
- Ha nincs neve, akkor sajnos nem tudok segíteni.
- Van neve, csak nem biztos, hogy maguk tudják, ennyi az egész.
- Akkor nem tudok segíteni.

A nő mogorván nézte őt. Stephen háta mögött megállt egy idősebb pár. Stephen közelebb hajolt.

– Mit csinálnak azokkal a betegekkel, akik azonosító iratok nélkül kerülnek ide? Belenézhetnek a nyilvántartásukba?

- Azt nem engedhetem meg.

Stephen belekapaszkodott a pult szélébe, és megpróbált mosolyogni.

- Balesete volt. Öntudatlanul hozták be, és a családjának fogalma sincs, hol lehet.

– Értem. Milyen kapcsolatban áll a beteggel?

- Én? A barátja vagyok. És...

– Nem családtag, és nem tudja megmondani a nevét. Magát hogy hívják?

- Nézze meg azt, hogy Tar.

– Micsoda?

- Úgy hívják, hogy Tar. Lőrinc Tar.

– Mi?

– A T-nél. Tar. T. A. R. A kórházukban fekszik egy öntudatlan férfi, akinek fogalma sincs, hogy ki ő és hova került, maga meg csodálkozik.

- A rendőrséggel beszélt már?

– Hát persze. Én találtam meg a sebesültet. Nézze meg a Tarnál. Vagy az L-nél – Stephen bekalkulálta a nő butaságát, és Laurence-nek ejtette a keresztnévet.

– Tudja, magyar, és azok fordítva írják a nevüket. Laurence Tar, Tar Laurence. Most mit csinál?

- Hívom a biztonságiakat.

Stephen sarkon fordult, és kisietett. Néhányszor még hátranézett, hogy megbizonyosodjon felőle, senki sem követi.

Hazafelé a buszon Stephen tervet készített. A hivatalos úton fog eljárni. A barátja lakásában nem akarta használni a telefont, azzal a feltétellel költözhetett be, hogy reggel fél kilencig elmegy otthonról, és legkésőbb tízre hazaér. Hat előtt viszont nem. Gerry úgy biztosította a szabályok betartását, hogy nem adott Stephennek kulcsot, és nem is volt ezzel semmi baj, de tényleg: eggyel kevesebb dolog miatt kellett aggódni. Gerry nem mondta ki, hogy a telefont sosem szabad használni, de lakója úgysem akarta volna, hogy hallják, amit beszél, vagy esetleg lenyomozzák. Ugyanebből az okból nem keltette életre régi, repedt képernyőjű mobilját sem.

Az első utcai telefon, amivel az O'Connell Streeten próbálkozott, össze volt törve, úgyhogy besurrant a főpostára. Nem kellett sokáig csengetnie.

– Howthi rendőrös.

– Jó napot, érdeklődni szeretnék arról a férfiről, akit tegnap találtak a Howth Headen. Csak tudni szeretném, jól van-e.

Hosszú csend következett.

– Halló! Ott van még?

– Igen, pontosan mit szeretne tudni?

– A férfiről érdeklődnék, a hegyen. Akit kórházba vittek.

– Milyen férfi?

– A tegnapi férfi. Agyrázkódása lehetett, vagy ilyesmi. Szóval esetleg az emlékezetével is baj van.

– Hagyhat üzenetet az ügyeletes tisztnak. Hogy hívják?

– A nevem nem fontos, csak azt szeretném mondani, hogy tudom, ki ő.

– Ez nem a bizalmas vonal. Vallomást szeretne tenni?

Stephen lecsapta a kagylót. Zúgott a füle. Hülyeséget csinált, így csak felkelti a gyanújukat. Már hétfőn sem kellett volna megadnia nekik a valódi nevét.

– Befejezte? – kérdezte mögötte valaki.

Körülnézett, egy régi, fekete zakót viselő alacsony férfi állt mögötte, kezében egy köteg An Phoblachtal.

– Hívást várok – felelte automatikusan, és két kezét védelmezően a telefon két oldalára tette. Mellette előrehaladottan terhes nő ült földig érő, vadul tarka ruhában, és Afrikával beszélt. Stephen megpróbált a következő lépésre koncentrálni. Úgy érezte, mindenki őt bámulja. A szeme sarkából látta, hogy a kis növésű republikánus talált egy másik készüléket. A saját, falra szerelt műanyag burka felé fordult, és egy jelre várt. Arrébb néhány kínai fecsegett és nevetett csendesen. Egy fiatal, két kisgyerekét cipelő anyuka rágyújtott egy cigarettára. Rengeteg érthetetlen nyelv és érthetetlen ember.

Az előbb ott rontotta el, hogy kiengedte a kezéből a kezdeményezést, most már ő fogja irányítani a beszélgetést. Egy kattanás jelezte, hogy a túloldalon felvették a kagylót, és Stephen máris ugrott.

– Na, figyelj – dörmögte erős, gonosz, európai akcentussal. – Valami fontosat akarok mondani. Ne dumálj, figyelj. Figyelsz?

Stephen nem hallotta, hogy a másik figyel-e, mert valaki odakinn fűrni kezdett, úgyhogy ő is kénytelen volt kiabálni.

– Csak figyelj. A név, amit kerestek, Laurence Tar. Magyar. Lebetűzőm. Mehet?

Abban sem lehetett biztos, hogy mehet-e a betűzés, úgyhogy még hangosabban folytatta.

– Betűzőm. L. O. – Stephen egy pillanatra elhallgatott. Nem számolt az ékezetekkel.

– Halló? – jött a tompa válasz. Női hang volt?

– Csak figyelj. L. O. Umlaut. R.

A fűrés hirtelen abbamaradt.

– I. N. C. Laurence – kiabálta bele a csöndbe. – Megvan? – halkította normálisra a hangját. – Hall engem?

– Sajnálom, nem értem – jött a válasz, de mintha nagyon messziről érkezett volna.

– Betűzőm a nevét. L. O. Umlaut. R.

– Mi?

– Umlaut. Két pötty. Mindegy, hagyjuk. Legyen: L. O. R. I. N. C. A másik neve Tar. T. A. R., mint ami a cigire van írva. A kátrány.

– Elvesztett két kutyát, az egyik Tar, és hogy hívják a másikat?

– Egy embert, egy magyar férfit találtak tegnap Howthban. Elesett, és beverte a fejét. Azért mondom meg a nevét, mert ő hátha nem tudja. Lőrinc Tarnak hívják.

– Szóval ember?

– Igen, még hozzá magyar. Az a neve, hogy Lőrinc Tar, de magyarosan Tar Lőrinc. Újrakezdték a fúrást. Tényleg alig lehetett valamit hallani.

– És maga kicsoda?

– Az teljesen mindegy. Megvan a név?

Stephen újra lecsapta a kagylót.

A cigizők hordájával együtt várakozott a kórház bejáratánál, míg egy csapat látogató nem érkezett. Mögéjük lopózott az információs pultról távolabbi oldalon, és az ő fedezékükben osont végig a hosszú, sűrű folyosón. A végén anélkül lökött be egy kék lengőajtót, hogy hátranézett volna, felsietett egy lépcsőn, jobbra fordult, azután még egyszer jobbra. Egy nagy, nyitott kórterembe ért, melyen folyosó vezetett keresztbe, és kisebb kórtermek nyíltak belőle. Fogalma sem volt róla, merre megy, de a legutóbb, amikor ilyen határozottan gyalogolt a semmibe, Howthba jutott, és úgy érezte, bíznia kell Lőrincben, aki valahogyan majd újra maga felé irányítja a lépteit.

A legtöbb beteg a hátán feküdt, és aludt vagy a plafont bámulta. Néhány ágyat ke-retre húzott függöny takart el. Először nem akart mögéjük nézni, de rájött, minél pi-maszabb, annál kisebb rá az esély, hogy leleplezik. Egyik alkalommal, amikor félrehú-zta a műanyag függönyt, nagydarab, félig leborotvált, csillogó koponyájú fiatalemberre talált.

– Szia, Derek! – mondta a fiatalember. – Nahát, ennyi év után...

Stephent zavarba ejtette az ágyak gazdáinak változatos kora meg formája, és az, hogy sose lehetett tudni, kit talál a következő helyen. De arra, akit keresett, biztosan nem hasonlított egyik sem. Futólag rátört a rémület, hogy fel sem ismerné, de ezen gyorsan túllépett. Csak az egyik oldalról látta, és közben Lőrinc végig öntudatlan volt. Hogy nézhet ki, amikor csoszogva sétálni viszi az infúzióját? És mi van, ha a névtelen pácienseket a talált tárgyak osztályának mintájára egy külön szárnyban helyezik el? Mindkét gondolatot örülségnek minősítette, és elhessegette.

Egy nővér, az a sokat látott fajta, bámulni kezdte. Ő rámosolygott, és továbbsétált. Amikor úgy érezte, a nő visszajön, hogy ellenőrizze, rövid időre kölcsönvett egy kómá-ban fekvő beteget az orrából kiálló csövekkel együtt, és háttal a folyosónak leült mellé. Lehajtotta a fejét, lágyan megpaskolta a férfi kezét. Csodálkozva állapította meg, milyen keveset tudnak az emberek a világban burjánzó szenvedésről.

Nagyjából az egész délelőttöt kutatással töltötte, majd számba vette addigi eredményeit. Néhány magánszobában kis híján elkapták, és az intenzív osztály meglehetősen felkavarta, de többé-kevésbé átfésülte a kórházat. Volt pár lezárt szakasz, és akadtak épületrészek, ahol nyilvánvalóan felesleges lett volna próbálkoznia. Az onkológiát azon az alapon hagyta ki, hogy akinek hétfőn még nem volt rákja, annak valószínűleg azóta sincs. Azt is feltételezte, hogy Lőrinc nem kap és nem adományoz szervet, és bár nem tudhatta biztosan, végrehajtanak-e patronáltján sürgős operációt, a múltóbe nem tudott bejutni a lebukás veszélye nélkül. Csak annyit jelenthetett ki határozottan, hogy az adott

pillanatban Lőrinc Tar nagy valószínűséggel nem tartózkodik a kórházban. Megállított egy világoskék pizsamanadrágot és fehér köpenyt viselő kínai orvost.

– Elnézést, segítene?

– Sajnálom, orvos vagyok – felelte erre az orvos.

Stephen elkísérte a bejárati csarnokig. Menet közben elővette Lőrinc személyi igazolványát, és a másik orra elé dugta.

– Láttá valahol ezt a férfit?

– Ne haragudjon, nem tudok segíteni. Kérdezze meg a recepción.

– Láttá már?

Stephen gyorsított, és szembefordult vele. Nem volt benne biztos, hogy az orvos észreveszi-e a kép mögül kikandikáló bankjegyet, úgyhogy finoman előbbre húzta, miközben elnézett a másik válla fölött.

– Nem kérem ingyen az idejét – mondta.

A következő néhány napot Stephen azzal töltötte, hogy megpróbálja rekonstruálni az eseményeket. Hova vitték Lőrincet? Senki nem mondott semmit. Mindenütt ellenállásba és gyanakvásba ütközött. Talán azért nem segítenek neki – jutott eszébe egy esős délutánon a buszon –, mert ők sem tudnak többet? Vagy esetleg Lőrinc Tar vette a saját kezébe az ügyet, és nem akarja, hogy megtalálják?

Beszélt a történelem tanszékkel. Mr. O'Connell csodálkozva fogadta, a legutolsó határidő is nagyon régen lejárt. Stephen nem akarta fecsegsre pazarolni az időt, röviden és egyértelműen adta elő az ügyet. Új témavezetőt kért. Még ebben az évben be akarta fejezni a disszertációját, és ehhez szakszerű iránymutatásra volt szüksége. Tanítani is akart, és annyival búcsúzott: majd jelentkezem. Azzal az érzéssel tért vissza a Nemzeti Könyvtárba, hogy igazi feladata van, és Lajos Kossuth néven írta alá az olvasójegyzéket.

Másnap István Széchenyi, a legnagyobb magyar néven jelentkezett be, és attól kezdve mindennap új álnevet választott. Csak dísznek szánta, a rendezett élethez való diadalmas visszatérés szimbólumának, de nem sokkal később megértette, hogy az aláírása lelki jelenség: amikor a múlt nagy alakjai mellé sorakozik, engedi, hogy kutatása során ők beszéljenek belőle. Meg jobb is összezavarni maga után a nyomokat – csak arra az esetre, ha a rendőrség keresné. Egy héttel később Ferenc Rényi néven írta be magát, és úgy döntött, ehhez a névhez addig ragaszkodik, míg meg nem oldja a legfrissebb problémáját.

W. B. Yeats teljes életművében egyetlenegyszer kerül szóba Magyarország. A Boston Pilot 1887. augusztus 6-i számában jelent meg a vers, melynek címe: És Rényi Ferencz [sic] hallgatott. Azt a történetet meséli el, ahogy 1848-ban elfogják a regimentje élén az osztrákok ellen hadakozó bátor magyar nemes, ám ő nem hajlandó elárulni, merre bujkálnak az emberei még akkor sem, amikor elé vezetik az anyját, a hűgát és a szerelmét, akiket azért tartóztattak le, hogy őt szóra bírják. Olyan volt, mint a többi politikai balladaszerűség, melyeknek megírását Yeats a nemzeti mozgalmakkal való azonosulásának korszakában a kötelességének tartotta, de hamar elfelejtették, és a későbbi gyűjteményes kötetekből ki is maradt. Stephen sehol nem talált belőle példányt.

Sok elvesztegetett idő után az internet segítségével az Indianai Egyetem levéltárában mégis talált egy másik, hasonló tárgyú verset Edith Nesbit *Szocialista balladák és dalszövegek 1883–1908* (The Fabian Society, London, 1908) című kötetében. *A csodás hallgatás balladája: in memoriam Ferencz [sic] Rényi, Magyarország, 1848* volt a címe, és arról szólt, ahogy 1848-ban a regimentje élén az osztrákok ellen hadakozó bátor magyar nemes

elfogják, ám ő nem hajlandó elárulni, merre bujkálnak az emberei, még akkor sem, amikor elé vezetik az anyját, a húgát és a szerelmét, akiket azért tartóztattak le, hogy őt szóra bírják. A vers alatt 1886-os dátum állt. Stephen arra a következtetésre jutott, hogy ez lehetett a következő évben születő Yeats-ballada alapanyaga.

Ez a kis győzelem megnyitott egy szelepet a lelkében. Végre rátalált a hiányzó láncszemre, az eredeti okra, az ír és magyar függetlenségi küzdelmet összekapcsoló közös ősré. Közvetlen rokonságot fedezett fel egy magyar hazafi és – egy angol szocialista feminista közvetítésével – Yeats között, annak leginkább Fenian-párti korszakából, melynek ihletésére végül 1904-ben megszületett Arthur Griffith elsöprő hatású pamfletje. Most legalább akadt valami új, amit el lehet mondani. Rényi Ferencnek nem kellett tovább hallgatnia. Egy ír és egy magyar véletlen találkozása a felszínre hozta a történelem élő, életbevágó igazságát. Stephen azt hitte, az angyalok dalát hallja, amikor ráakadt Arthur Griffith United Irishmanjének 1904. december 24-i számára, amelyben újraközölték Yeats versét. Stephen megtalálta dolgozata alappilléreit, már tudta, hogyan kezdje, és mivel támassa alá.

És aztán ráakadt a monacói Princess Grace Irish Library egy bibliográfiai jegyzetére: „*És Rényi Ferenc hallgatott*”, megjelent a *The Boston Pilot*-ban (1887. augusztus 6.), amit John O’Leary küldött John Boyle szerkesztőnek, és később bekerült az *Osszián vándorlásai* (1889) és a *Kelta karácsony* (1900. dec.) kötetekbe. Jeffares az *Újabb megjegyzések W. B. Yeats költészetéhez* (1984; pp. 445–6.) című kötetében hosszan idézi a *Pall Mall Budget*-ből (1886) a címszerelő sorsáról szóló beszámolót, akinek anyját, húgát és menyasszonyát lelövik, maga pedig megőrül; mindez rövidített változata Paul Frollo *Histoire d’un fou*-jának, mely a *Le Petit Parisien*-ben (1886. augusztus 29.) jelent meg. Boleslaw Londynski, a lengyel költő alapos kutatás után megállapította (*Rényi Ferenc legendája: egy magyar szabadságharcos az angol, finn, ír és lengyel irodalomban*, in: *Acta Litteraria Acad. Scientiarum Hungaricae*, 21, pp. 1–2.), hogy a legendának a magyar történelemben nem volt eredetije.

A ház felé sétálva észrevette, hogy mióta utoljára erre járt, majdnem minden levél lehullott az út menti fákról. Hűvös volt, bár sütött a nap. A zsebében megérintette az önbizalmat adó, kopott műbőrt. Lőrinc Tar tárcáját még mindig mindenhova magával vitte, és sugallatra várva mindennap megnézte lelki társának fotóit: a szerelmét és a gyerekeket. Hihetetlennek tűnt, hogy csak három hete találta.

Kathleen nyitott ajtót, és várakozóan megállt előtte. Stephen megkönnyebbült, remélte, hogy a nő szülei nem lesznek otthon.

– Szia – mondta. Megmagyarázhatatlan idegesség fogta el.

– Mit akarsz?

– Ugye nem kérdezősködött utánam a rendőrség?

– Most meg mibe keveredtél?

– Semmibe. Segítettem nekik. Hol van Sean?

– Iseultnél.

– Értem. Hogy van?

– Jól. Mit akarsz?

Stephen nem tudta, miképpen kellene elmondania, hogy azt szeretné, legyen minden megint normálisan, és hogy minden rendbe fog jönni. Halk sikkantást hallott, egy kislány sétált ki a konyhából. Mögötte Kathleen anyja kukucskaált ki riadtan. Mind csendben álltak.

– Szeva, Sean. Hogy vagy? Én vagyok az, apu.

– Köszönj el szépen az apukádtól, Sean.

– Még nem is köszönt – vetette ellen Stephen.

Sean összezavarodott. Csak kétéves volt.

– Nem toppanatsz be így, mert épp ahhoz van kedved.

– Rendben van, Kathleen, de komolyan. Csak azt akartam mondani, hogy elutazom egy időre. Kutatnom kell. Nemsokára befejezem a disszertációt, és akkor kapok munkát. Minden rendben van, nagyon jól állnak a dolgok.

A repülőtéren Stephen buszra szállt. Az egész nagyon egyszerűen zajlott, nem is értette, miért nem jutott ez már korábban az eszébe. A magyarok tudták, miképpen kell harcolni és győzni, és tudták, miképpen kell veszíteni és meghalni, ám nem tudták, milyen a harc és kudarc után következő élet. Arthur Griffith röpirata segítette, hogy megtegye, amit már réges-rég meg kellett volna tennie.

A Deák térre ért, és tovább sétált a pesti utcákon. Észak felé tartott. A térkép szerint egy Lipótváros nevű részre jutott, melynek legfontosabb látványossága a Kossuth Lajos téren álló parlament. Először inkább egy kis sétára volt szüksége. Irányt változtatott, és a Duna-parton találta magát. Megéhezt, valami evésre alkalmas helyet kezdett keresni. Furcsa tunyaság vett rajta erőt, az éhség nem múlt el, de elviselhetetlennek tűnt a gondolat, hogy leüljön, és emberekkel kelljen beszélnie. Úgy döntött, ha talál egy boltot, ott vesz magának kenyeret. A nap elindult lefelé, és ő minden eredmény nélkül körözött. Dél felé gyalogolt, egy Ferencváros nevű kerületbe érkezett. Egykor szép utcák lehettek erre, de mára alaposan megkoptak. Itt-ott zöld-fehér zászlók lógtak. Kevés boltot látott, de azok is zárva voltak.

Végül megmutatta valakinek a gyűrött cetlit a címmel, melyet a fotó hátáról másolt le gondosan. Vagy százszor megnézte a képet, de csak néhány nappal azelőtt jutott eszébe, hogy kihúzhatná a tokból. És tessék, ott volt: egy cím. Zavaros beszélgetés következett, melynek során igyekezett úgy tenni, mintha tudna németül, majd nemsokára a VIII. kerületben találta magát, a temetőt és a Józsefvárosi pályaudvart kereste. Itt vett egy csokor virágot. A sűrűsödő sötétben végiggyalogolt a Kőbányai úton, ez főút volt, és valahova Pest külvárosába vezetett. Fáradtnak érezte magát, de élvezte a könnyelműségét. Már majdnem odaért. A papírcetlit szorongatta, és bízott Lőrinc vezérlő szellemében. Azt tette, amit tennie kellett.

Megállt a bérház előtt, felnézett a kopott téglákra. Megragadta kis hátizsákját, neki-rugaszkodott, és már a kapu alatt járt. Felcsoszogott a lépcsőn, és bekopogtatott. Hangokat hallott odabentről. Egy kisfiú énekelt dallamtalanul. Azután csönd támadt, és egy nő ajtót nyitott. Sötét haja volt, de nem hasonlított a fotóra. Talán régen készült a kép. Mögötte, a konyhaasztalnál egy nyolc év körüli fiú ült, és most őt nézte. Két negyven körüli férfi is volt ott, sört ittak, az egyikük, a nagyobb darab felállt, és az ajtó felé indult. A nő kifejezéstelen arccal nézett. Stephen rámosolygott, és átnyújtotta a csokrot.

– Jó napot – mondta magyarul, ahogy az útikönyvből megtanulta. Minden más elszállt hirtelen. – A nevem... – elbizonytalanodott. – A nevem István. Tar Lőrinc barátja vagyok.